

Tunnikava:**Humanitaarõiguse rakendamine II maailmasõjaaegsel Saaremaal****Eelhäälestus u 5–6 min**

Õpilased mõtlevad 1–2 minutit järele, kas neil on mõni isiklik tuttav, sugulane või sõber, kes on olnud sunnitud sõja olude tõttu kodumaalt lahkuma. Isikliku näite puudumisel võib tuua näite päevapoliitikast. Paar õpilast tutvustavad oma näiteid klassile, teised panevad oma näite kirja töölehele.

Õppimine u 30 min

Õpetaja selgitab Genfi konventsiooni kujunemise tausta või loevad õpilased humanitaarõiguse kujunemise kohta ühiskonnaõpetuse õpikust¹ ning sõnastavad oma sõnadega definitsiooni mõistele – humanitaarõigus.

Seejärel loevad õpilased individuaalselt töölehel valikut 1949. aastal vastu võetud Genfi konventsiooni normidest, mis käsitlevad tsiviilisikute evakueerimist sõjakoldest ning toovad näiteid ajaloost või tänapäevast, kust sõja olukorras on loetud konventsiooni normi kas rikutud (nt Vene–Georgia sõda 2008) või järgitud (II maailmasõja aegne tegevus Kura säärel 1944. aastal).

Õpetaja juhatab sisse II maailmasõja näite Saaremaal Sõrve säärel kui ühe juhtumi ajaloost, kus järgiti loetud Genfi konventsiooni põhimõtet. andes. Õpilastel tuleb järgmiseks töölehel läbi lugeda allikatekst ning kaardistada evakueeritud Sõrve elaniku teekond kontuurkaardil. Õpilased loevad kolmes rühmas läbi kolme erinevat tekstilõiku ühe 1944. aastal Saaremaalt evakueeritu naise teekonnast Saaremaalt Saksamaale ja tagasi Eestisse. Peale teksti lugemist jutustab igast grupist üks ümber oma teksti osa teistele gruppidele; igast grupist üks kannab tahvlile projitseeritud kaardile teksti osast selgunud evakueeritu teekonna. Kõik õpilased kaardistavad teekonna töölehe kaardil. Õpetaja näitab vajadusel kaardil ka evakueeritu teekonnal paiknevaid asulaid (nt Vindavi – Ventspils, Tansika – Gdansk) ning selgitab kohanimede muutumise põhjuseid 20. sajandi I poolel. Õpetaja räägib õpilaste poolt jutustatud põgeniku teekonnale lisaks rindejoonte kujunemist 1944. aastal Sõrve säärel (http://kultuur.elu.ee/ke505_kaitselahingud.htm – Sõrve sääre kaitseliinide kaart), Eesti laskurkorpuse koosseisust Punaarmee, Kuramaa koti kujunemist (kaart vt http://kultuur.elu.ee/ke504_kuramaa.htm), 9. maist 1945 – Saksamaa kapituleerumisest NSVLile. 9. mai puhul on võimalik luua seos tänapäevaste pidustustega sellel päeval. Õpilased fikseerivad kontuurkaardil ka allikas puudutatud dateeringu (Punaarmee – Saksa vägede vastasseis 1944. a lõpul Sõrves; 9. mai 1945) ning vastavad küsimusele: milline on 9. mai tähendus tänapäeval, kes ja mida sellega tähistatakse.

1 Raudla, Heiki, Kroon, Kalle, Viik, Tõnu, Ühiskonnaõpetus gümnaasiumile, II osa, Avita [Tallinn], 2010, lk 62.

Seejärel vastavad õpilased kirjalikult järgmistele töölehe küsimustele:

- Miks Saksamaa väejuhatas Sõrve sääre elanikud evakueeris?
- Andke hinnang sellisele teguviisile (mis mõju oli sellel kohalike elanike saatusele; milliseks oleks kujunenud kohalike elu, kui nad oleksid paigale jäänud).

Seejärel on küsimused üleklassilisel arutelul.

Refleksioon u 5 min

Õpilased moodustavad klassis nn arvamuste telje küsimuse kohta – kas Saksamaa väejuhatuse otsus tagala evakueerida oli kohalike jaoks positiivne või mitte? Õpilased põhjendavad oma vastust argumentidega.

